ތަޢުލީމާ

އިޖްތިމާޢީ ކޮމިޓީގެ 17 ވަނަ ބައްދަލުވުން. (29.11.2010)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. އިޖްތިމާޢީ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމަށް ވަޑައިގެންނެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ އެޖެންޑާގައިވަނީ ތެލަސީމިއާ ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބިލު އިޖްތިމާޢީ ސަބް ކޮމިޓީ 2 ން ފާސްކޮށްފުމުން އެ އިޖްތިމާޢީ ސަބް ކޮމިޓީ 2 އިން އިޞްލާޙުކޮށްފައިވާ ބިލާ މެދު އިޖްތިމާޢީ މުޅި ކޮމިޓީއިން ބައްލަވައި ފާސްކޮށް ނިންމުމުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ފަހަރެއްގައި ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑުމެން އިޖްތިމާޢީ ސަބް ކޮމިޓީ އިން މި މަސައްކަތްކުރުމުގައި ކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކުގެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ދައުވަތުދީފީމު. ސަރުކާރާއި އަދި އެން.ޖީ.އޯތަކުގެ ބޭފުޅުންނަށް. ދެން އޭގެތެރެއިން ވަޑައިގެންނެވުނު ފަރާތްތަކުން ވަޑައިގެންނެވީމާ، އެ ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލުފުޅުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިޔުމުން އެއްޗެހި ވެސް ހުށަހެޅި، ޚިޔާލުތައް ބަދަލުކުރެވި، އޭގެފަހުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތަކީ ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ. މަސައްކަތަކީ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި ތަރުތީބުންގެ މަރުޙަލާގެ ތަފުސީލުތަކުގައި މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ޚިޔާލުފުޅުތަކާއި ރިޕޯޓްތަކާއި އަދި ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން ލިޔުމުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޚިޔާލުފުޅުތަކާއި އަދި މިހާރުން ސަބް ކޮމިޓީ އަށް ވަޑައިގެންނެވި ޚިޔާލުފުޅުތަކުގެ އަލީގައި ބިލުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންގޮސް ނިންމާލައި މި ވަނީ. މިހާރު އެނގިވަޑައިގެންނެވޭ ފަދައިން މި ބިލަކީ 24 މާއްދާ އެކުލެވޭ ބިލެއް. އެހެންވީމާ، ދެން އިތުރު ވާހަކަ އެއް ނުދައްކާ ނިންމާލަމުން ދަންނަވަން މި ބިލުގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަކުރެއްވުމުގައި އިޖްތިމާޢީ ސަބް ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން ވަރަށް ބަރާބަރަށް ޙާޟިރުވެލައްވާ ބައިވެރިވެވަޑައިގެން މި ކަންތައްތައް ކުރުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާ ކުރު މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ބިލުގެ މަސައްކަތް ނިންމާލެވިފައި މި ވަނީ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހަޅަނީ ފުރަތަމަ ކޮމިޓީއިން ބިލު ބައްލަވާލެއްވުމަށް ގޮތެއް ނިންމަވައިދެއްވުމަށް. އަދި.

މާފަންނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުއްރަޙީމް ޢަމާލު އަބްދުﷲ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. ކޮމިޓީގެ ބައެއް ބައްދަލުވުންތަކަށް އަޅުގަނޑަށް ވެސް ނުކުޅެދި ވެސް ދިޔަ. އެކަމަކު މަޖާކަމަކީ ވެސް އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް ކުރީގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު މި ބިލުގެ އަސްލު ޕްރިންޓްކޮށް ބަލައިލީއިރުގައި ކުރީކުރީ ތަންތަނުން ކަމަށް އެބަހުރި އަޅުގަނޑު އިޞްލާޙުކުރަން ވާ ގޮތްތަކެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އެންމެ

ފުރަތަމަ މާނަކުރުމުގެ ބައިގައި 24 ގެ (ސ). ސުންބުރުކަމަށް ބުނެފައި އެ ވަނީ ބޮޑުސިފައިގާ އޮންނު އަދަދު ހިމާޔަތްތެރިން އޯޑިޔެސް އަހަރެ. އެ ތަނުގައި އޮންނަންޖެހޭނީ އޯޑިޔެސް ސުންބުރުހަދާ. އެހެންކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އާރަށް މާނަ ހަމަޖެހޭނީ. ސުންބުރުކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ ބޮޑުސިފައިގާ އޮންނު އަދަދު ހިމާޔަތްތެރިން އޯޑިޔެސް ސުންބުރުހަދާ. އެއީ ޒާތުގެ، އަދި ބާއިދު...

<u>ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަހީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ، ޢަބްދުލްޢަޒީޒްގެ އެ ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

<u>ރިޕޯޓަރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ، ޢަޒީޒް ދެންމެ އެ ހުށަހެޅުއްވި ބިލުގެ 24 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) އަށް އެޖެންޑާއަށް އިޞްލާޙެއް. އެއްވެސް މެންބަރަކު އިއުތިރާޒުކުރައްވާފައި ހުށަހެޅި ބާއިދުތަކުގައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން އެ އިޞްލާޙު އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީ އިން ބަލައިގަތީ ކަމަށް މި ކަނޑައެޅީ. އާދެ.

<u>މާފަނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޢަޒީޒް ޖަމާލު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ، ދެން އަޅުގަނޑު މި ގޮތަށް އިނދެ، ހުރިހާ އެއްޗެއް ކިޔާލީމަ، ދެން 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) އަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ކުރެކުރަ އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅާލަން ބޭނުންވޭ. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަނީ މިހާރު އޮންނަންޖެހޭނީ މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބާރުންކޮށްފައިވާ މަރުކަޒު އުފެދުމާ އެކު މިހާރު ނޫޑަނަރު ބޮޑުސިފައިގާ ސުންބުރުގެ ނަމުގައި ހިންގުން އަންނަ މަރުކަޒުގެ އެންމެހައި ޢިލްމީ ބާޙިޘުންނާއި ފަންނީމުވައްޒަފުންނާއި ބާރުތައް އެ މަރުކަޒުގެ ދަށަށް ބަދަލުވާ ކުރީގެ ބޮޑުސިފައިގާ ސުންބުރު އުވުނީ އެވެ. އެއީ މިދިޔަ ގަވާއިދުތަކުގެ ބިރު އަޅުގަނޑަށް ޙާލަތު އެނގެނީ. މިހާރު އަދަދަށް، މިތަން. ހަމަ އެއް ތަން. އެހެންނަމަވެސް އޭގެ މާނައަކީ ނަން ބަދަލުވެފައި ކުރިން ހުރި ތަނެއް ނުހުންނާނެ ބުނަން. ކުރީގެ ބޮޑުސިފައިގާ ސުންބުރު.

(ވަގުތީ ހުއްޓުމެއް)

<u>ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަހީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ، އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، އެހެންވީމާ، 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށް ހުށަހެޅި ތާއީދުލިބިފައި ވާ އިސްލާހާ ގުޅޭ އެއްވެސް މެންބަރަކު އިޢުތިރާޟުކުރައްވާތީ، އެ އިސްލާހު އެގޮތުގެ މަތިން ކޮމިޓީއިން ބަލައިގަތީ ކަމަށް މި ކަނޑައެޅީ. ދެން އަޅުގަނޑު މި ވަގުތު ފުރުސަތު އަރުވާނަން ޝާހިދު.

ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ހާމިދު އަބްދުލްޣަފޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ބިލުގެ ކޮމިޓީ އިން ނިންމާފައިވާ ގޮތް އަށް ފުރުސަތުވާއިރު، ވަރަށް ގިނައިން ދިމާވާ ކަމެއް ދެއްތޯ ފްލޯރުގައި އަނެއްކާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިނގާ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކޮށްގެން އުސޫލެއްގެ ގޮތުން މިއީ ◌ޤާނޫނީ ކޮމިޓީއަކުން ނިންމާލަފަ ފްލޯރަށް މާ ބޮޑު ކަމެއް ނެތި ނިންމާލެވޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް. އެ ސަބްޖެކްޓް ގޮވައިގެން ގެންދަން. ދެން މިހާރަކު ބިލުތަކަށް އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ އެހެން ހުށަހެޅުނު އެހެންނޫނީތޯ. އެހެންވީމާ، ދެން އަޅުގަނޑު ހިތަށްއެރީ މިކަމާ ބެހޭ، މިޒާތު މި ޤާނޫނު ނިންމާފައިވާ ސަބަބު ކޮމިޓީ އިން. ދެން އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ފަސޭހަވާނެ ގޮތް އަށް މިދި އެއްގޮތަށް ސްޓޭޖު އަޅުގަނޑު ވެސް ބޭނުން އަވަހަށް މިކަން ކުރިއަށް ގެންދަން. ތާއީދު މިކަމާ ބިލު އެކްސްޕްލަނޭޝަންގެ އާއި، ބަލާ ސަރުކާރުން އިތުރު އެކްސްޕްލަނޭޝަން އާއި ނޯޓް ބަލައިލައިގެން ޓައިމްލައިނެއް، ދެން ހަމަ ވަރަށް ފަސޭހައިން މި ނިންމާލެވޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހިތަށް އެރީ މި ގޮތަށް އިތުރުކޮށްގެން ވެސް ކޮންސެޕްޓެއްގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިވެހި އެއްކޮށް މިހެން ނިންމާލެވިއްޖެއްޔާ އެއީ ހަމަ ރަނގަޅު މިސާލަކަށް ވާނެ ހިތުން އަޅުގަނޑު އިނގޭތޯ. ދެން އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް 3 ވަނަ ކަމަކަށް، މިހާރު މިޤާނޫނު ނިންމާފައިވާ ސަބަބު ކޮމިޓީ އިން. ނިންމުމަށް، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ކިޔާލަން އެއް ދުވަސްވެސް ލައިފިއްޔާ ދެން އެ އަހަރެ ގޮތަށް ހުއްޓައި ނުނިމޭ މިހާރު އެއް. ފުރޮޅުން އެހެނީ. ކޮންއިރަކުތޯ ފުރުޞަތު. މިދިޔަ ބުދަ ދުވަހު؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބަލަން އެސް.އޯ.ޕީ.އެސްކޮށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ނޫނޫ ނޫނޫ އަޅުގަނޑަށް މިތަނުން އެސް.އޯ.ޕީ.އެސް ލިބޭނީ އިނގޭތޯ. މިތަނުން އެސް.އޯ.ޕީ.އެސް ލިބުމަކީ ކޮންމެ ފަހަރަކު ލިބެމުން ނޫޅޭ އިނގޭތޯ. އާދެ، އެހެން ހިނދުކޮޅެއްގައި، އިނގޭތޯ. އެއް ފަހަރު އެސް.އޯ.ޕީ.އެސް ލިބުނީމަ ކޮންމެ ފަހަރަކު ލިބޭނެއޭ. ވަރަށް ދަތި ހާލަތެއް ވިއްޔާ އިނގޭތޯ.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)

މާވަރު ދަރިވަރުގެ ޖެންޑަރު އިބްތިދާއީ ޖަމާލު އަސާސީ ވާހަކަދައްކާލުން:

ބާރިދު އިބްތިދާއީ ތަޢުލީމު އެ ކުރަހަގުޅާފަ ކުރަހަގުމަސް އަދުގަނޑު ޤާނޫނުގެ ވާހަކަ ތަޢުލީމާއިގުޅޭ، އަދުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑު

އިސްލާމްދީން އަދި ކުރަހަގަން އެބަ އޮތް، މި ޤާނޫނުގެ އިޖުތިމާޢީ ނިޒާމާ. އެއީ އަދުގަނޑަށް ހަމަ ޙައްޤުތަކެއް

ވެސް މި ބެލެހެއްޓުމަށް ކުރިން އުފެއްދުން މަދުވާ ތަން ދެކެން ބޭނުންވާތީ، ކުރަހަގަނީ ހަމަ 10 ވަނަ މާއްދާގެ ފުރަތަން

މާއްދާ އެއް އިތުރުކުރަން. ބެލެހެއްޓުމާ ބެލެނިވެރިޔަކު ފުރުޞަތެއް ޖެހޭނެ މާއްދާ ކިޔާ މާއްދާ އެއް އިންތިޒާމް.

އަދުގަނޑު ދަރިންނަށް އަދުގަނޑުގެ ކުރަހަގުމުގެ ބޭނުން. ބޭނުމަކީ އުމުރުން 18 އަހަރު ފުރިހަމަވެފައި ކުރިން ކުއްޖަކު

ބެލެހެއްޓުމާ ބެލެނިވެރިޔަކު ހުރިހާ އިންސާނީ، ޚާއްޞަގޮތުން ބަލަހައްޓަން ބެލެނިވެރިންނަށް. ދެން ކަމުގެ ތަރައްޤީގެ ކުރިން 1

އަހަރު ކުރިން ބެލެނިވެރިޔާ އެކިކަން މަސްއޫލިއްޔަތު ކަމަށް ފެށިގެން އަދުގަނޑު މިއީ ބައްޕަ ބެލެނިވެރިޔާ. އެހެންވީމާ،

އެކުރަން ވަނީ ފެށިގެ، މިހާރު މި ވާ ފެށިގެ ބެލެހެއްޓުމާ ބެލެނިވެރިޔާ ކުއްޖާގެ ކުރަހަގަން ޖެހޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި ކަމެއް

ތަރައްޤީގެ ދައުލަތުގެ ކަމާގުޅޭ، ބެލެނިވެރިޔާ ނަޒަރު ގެންދިޔުން ދެން ކުއްޖާއާއި ނުލިބޭނެ ދައުރު.

އެކަމަކު 1 އަހަރު ކުރިން އެ މީހުން ބެލެނިވެރިޔާ ނަޒަރު އެޅުމެއް 1 އަހަރު ތެރޭގައި އެ މީހުންނަށް

ވިސްނުމުގެ ފުރުޞަތު އެންނާނެ. އެހެންވީމާ، މިކަމުގެ ސަރަޙައްދު ކުރިއެރުން ވަރުގެ ހަމައެއް އަންނާނެ ކަމަށް

ފުރުޞަތު އަދުގަނޑު 3 އަހަރުގެ މާއްދާއެއްގެ ބޭރުގައި ކުރަހަގަން އެބަ ގަސްތުކުރަމު، މި ޤާނޫނުގެ އިތުރު

އިޖުތިމާޢީ ނިޒާމާ. އެހެންވީމާ، އާދެ، އަދުގަނޑު އެހެންވީމާ، ކުރަހަގާފަހަން އިންޓަރ. އަދުގަނޑު މި ކުރަހަގާފައި

ބެލެހެއްޓުމާ ބެލެނިވެރިޔާ ފުރުޞަތު ޖެހޭނެ. މިއީ އަދިވެސް ސުވާލު އަދި 11 ވަނަ މާއްދާ. ދެން ފުރުޞަތު

ނަންބަރުތައް ތަރުތީބުކުރައްވާނީ. (ހ). މި ޤާނޫނަށް އިޞްލާޙުކުރަން ފުރުޞަތު އުމުރުން 17 އަހަރުން ދަރިގެ ދިވެހި ކޮންމެ

ކުއްޖަކު ވެސް އެ ކުއްޖެއްގެ އުމުރުން 18 އަހަރުފުރިހަމަވުމުގެ ކުރިން ބެލެނިވެރިޔާ ބެލެހެއްޓުން ނަޒަރު ތަރައްޤީވުރެއް

ބެލެހެއްޓުމަކީ އެ ކުއްޖެއްގެ ބެލެނިވެރިންގެ ޒިންމާއެކޭ. (ށ). ކޮންމެ މީހަކު ވެސް އެ މީހެއްގެ އުމުރުން 18 އަހަރު

ފުރިހަމަ ބެލެނިވެރިޔާ ބެލެހެއްޓުން ނަޒަރު ތަރައްޤީ ބަލަހައްޓަންވާނެ އެވެ. (ނ). ކައިވެނިވާ ކޮންމެ ދެ މީހަކު ވެސް

އެ މީހަކު ކައިވެނި ތަރައްޤީކުރުމަށް ކުރަހަގުމުގެ 1 އަހަރު ކުރިން ބެލެހެއްޓުން އެ ބެލެހެއްޓުގެ ނަޒަރު ކައިވެނީގެ

އިޖުތިމާޢީ ފުރާ އެކު ކުއްޖަކު ކުރަހަގަންވާނެ އެވެ. (ރ). ދައުލަތުން ބޭނުމެއްގައި އަދި އެކަށީގެންވާ އަޅުއްގައި ބެލެނިވެރިޔާ

ބެލެހެއްޓުމާ ނަޒަރު ގެއިމުކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ޖެހޭނެއެވެ. އެއިވެސް ދެން އަޅުއް ދައްކަންޖެހޭ އެއްބަސް ވާތީ

އެނގެން ވެގެން.

މައުލޫމާތު ދަރާރު ދަރިވަރުގެ ޖެންޑަރު މުޤައްރަރު ތަރުޖަމާ ވާހަކަދައްކާލުން:

އަދުގަނޑު މި ވަރަށް ކުރީގައި ވެސް މިޤައުމު އަހަރު ދެމަފި ދަރިންނިވުރި އަންނާނެ ނުރަސްމީކޮށް ނަމަވެސް، އަދި

ރަސްމީކޮށް ނަމަވެސް ދަރިންނިވުރި އަންނާނެ. ކުރިންވުރެ ދައުލަތުން އެއްފަރާތަށް ތައްޔާރުވުން

ހޯދައިދިނުމެއް ނޫން. ކޮންޓްރޯލުކުރަން، ދެންގެ ބަޔަކުގެއަޑީގެ ޒަމާނު އަޅުވާކަރު ހުރަސްއެޅުމުގައި ހުރަސްއެޅުމުގައި ވެސް

އެގޮތަކަށް އެބަހުރި އާދައި އަޅުގަނޑު ޒިންމާދާރުވުމަށް ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ތަރައްގީ ބަޔާއި ކަންތައްތައް.

އެހެންނަމަވެސް ކައިވެނި ކޮށްގެން ނުވާނެ އަޅުގަނޑު ދަށުގެތަކައި، ތަޢުލީމާ ދު ކުރިއަރުން ކައިވެނިކޮށްގެން ވީބާ

ދަރިއަކު، އެ އިތުރުވާސްކޮށްފައި އެ އޮތް، ޖަކަތްޕަރުގެ އިތުރުވާސްކޮށްފައި އެ އޮތީ، އެ ދު މިހެން ކައިވެނިކޮށްގެން

ދަރިއަކު ލިބިދާނެއެވެ. ތަޢުލީމާ ކުދިން ލިބޭނެއެވެ. 4 ކުދިންގެ ތަރިއްޔެ 3 ކުދިންނަށް ތަޢުލީމާ ކުދިން ކަމަށް

ޖަކަތްޕަރުން އެބަ ޙަރުދު. ޙަދާދީދީ އެއްވާ ކައިވެނިކޮށްގެން ވީބާ ކުދިންނަށް ދައުލަތުން ހަރަދުކުރާ ގޮތަށް ފޯނުތަކައި

އެގޮތަށް އޮވެގެން ނުވާނެ. އެއީ ދައުލަތުން ތަޢުލީމާ ކަންޓްރޯލުކުރުމުގެ ނިޒާމުގައި ކުރާ ކަމަކަށް ވާލީވ. ތަޢުލީމާ

ކަންޓްރޯލުކުރުމުގެ އެ ބޮޑުވެރިންގެ ވެސް ހަމަ ބޮޑުގައި ކަންމުޅިވެސް ކަހަލަ ޖެންޑަރުއެއް އޮވެގެން. ތަޢުލީމާ

ކުރިއަރުވުންކަން ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން، ދު ކުދިންނަށް ތަޢުލީމާ ކުރިއަރުވުންކަން އެނގިހުރި ކައިވެނިކޮށްގެން ވީބާ

ކުދިންނަށް ދައުލަތުން ހަރަދުކުރާ ގޮތަށް އޮވެއްޖެއްޔާ އެ ކަންޓްރޯލުކުރެވޭނެ ނޫން. އެހެންވީމާ، އެ އިސްލާމްދީނުގައި

މިބައި ވަރަށް ގޮތެއް ހުރިއްޔާ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ ހޯދައިދިނުމެއް ނޫން.

ރިޓާޔަރމަންޓް ފަރަކަތްއެކުވުން:

މިހާރު ތަރުތީބުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނަން. މަސްލަޙަތު، އަދާލަތު، ބަޖެޓު، ޝާމިލު.

ގަވާއިދު ދަށުން ޙާލަތުގެ މުއްދަތު އަދި މަސްލަޙަތު ފަރަކަތްއެކުވުން:

ދެންމެ މުއްދަތު ރަޝީދު އެ ހުރަސްއެޅުމަކީ ހުރަސްއެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން އިންސާފު. ކަންޓްރޯލުކުރުމުގެ

މަޤްބޫލުކަމާއި، ތަޢުލީމާ ކަންޓްރޯލުކުރުމުގެ ބާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ކައިރި. އެހެންވީމާ، އެ ވިސްނުންފުޅުގައި ހަމަ

ބަހާލެވިގައި ވެސް ކަނޑައެޅިގެން ދު ކުރިއަރުވުންކަން އެނގިހުރިބާ، ކައިވެނިކޮށްގެން އެ ހުރި ދަރިއަކަށް އެ އިސްލާމް

ދީންނޫނީ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ވެސް ގޮވާލުމަށް އަޅުގަނޑު އެކަމަށް ތާއީދުކުރަން. ދެން އަޖީބުގެ މި

ހުރަސްއެޅުމުގައި ހަމަ ކުޑަކަން ތާރީޚީ ސިޔާސީ ތަފާތުތައް އެބަ އޮތީ. މިސާލަކަށް ހަމަ އެއްގޮތަކަށްވެސް އަޅުގަނޑުކަށް

ފަބުރުއް ނުކުރަން މިސާލަކަށް ކަނޑު މިހާރު 18 އަހަރު ވަންދެއިރަށް އެކަން ކުރެވޭފައި އަންހެނުން ކަމަކަށް. އާދެ

ސަލާމް، ވަރަށް ގިނަ ބައެއްގެ ވާހަކަ މި ދެކޭވެސް. ވަރަށް ބައިވަރު ބައެއްގެ ބޮޑުގައި އެޅެން ޖެންޑަރުއެއްގެ ވާހަކަ.

އެކަން ނުކުރެވޭނެ ވާ ގޮތެގެ ވާހަކައެއް ނަންނަން. މިސާލަކަށް ކޮބައިތޯ ވީބާ އަދަބަށް. އެހެންވީމާ، އެއަށްވުރެ

އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެންމެ ރަނގަޅު ތަންކޮޅެއް ފުރިހަމަ އެއް ދިރިއުޅުމުގައި އިންސާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ތި ވިދާޅުވި އަންނަ މާއްދާ

ވާނެތީ. މިސާލަކަށް 1 އަހަރު ކުރިން ތަޢުލީމާ ޖިންސީ ހަދަންވާނެ އެވެ. އެކަމަކު މީގެ އަހަރުއްޔެގެން ވާ ގޮތަކަށް ހަމަ

ކުއްލިއަކަށް ވެސް ދު މިހެން އިންސާނުން ޖެހިދާން. އެ ދުވަހަކު ބަހާލެވިގައި އެ މިހެން ވަރަށް ފުރަސަތުތައް ދޫކުރެއް.

މިހާރު އަހަރެމެންނަށް ތިބޭފަދަ މިތާ ނިންމާލެވިދާނެ. އެކަމަކު ކުއްލިއަކަށް ހަމަ ދިމާވެގެން އިންސާން ބޭނުންވާ ގޭގައި 1 އަހަރު ކުރިން ތެލަސީމިއާ ޓެސްޓްކުރުވިފައި އޮތީމާ 1 އަހަރު ވަންދެން މަޑުކުރަންޖެހޭ ހިސާބަށް ދިޔައިމަ އެއީ ވަރަށް ސީރިއަސް މައްސަލަ އެކޭ. ދެން ދީނީ ގޮތުން ވިސްނާއިރުގައި ވެސް މި އާންނަނީ ދެ މީހަކު އިންސާން ބޭނުންވީމަ ވަރަށް ފަސޭހައިން ކުރެވޭ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް އެއްޗެހި މާ ބައިވަރު ހުރަސްތަކެއް ނުހުރޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅޭނީ 1 އަހަރުގެ ގޮތުގައި ތަރުޖަމާ މި އުޅޭ ތެލަސީމިއާ ޓެސްޓްކޮށްފައި. އެހެންވީމާ، އެ އެއްކަލަ ތަންކޮޅެއް އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގައި ހަމަ ސުވާލުތަކެއް އުފެދޭ މި ކޮންޓްރޯލްކުރަން އުޅޭ އަޅުގަނޑުމެން ހިފަހާ އެ ވިސްނުމުގައި ދުނިޔެވީމާ ހިނގާނީ. ދެ ކުރިއަށް ނިކުމެ ވިދާ ދަރިއަކު އިނގޭތޯ ނުލިބޭނެ މީހެއް ކަމަށް.

<u>އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޝިފް އަލީ ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އަޅުގަނޑު ވެސް ބޭނުންވި އަދި ޒާތީ ތާއީދުކޮށްލަން އިނގޭތޯ. އެކަމަކު ކުޑަކުޑަ ތަންކޮޅެއް އަޅުގަނޑުގެ އެންމެނަށް. ދެން މިހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ޒާތީ ހަމަ މި ދަންނަވާލަން. އަސްލުގައި މި މާއްދާގައި މި އެންމެނަށް 3 ނުކުތާ ދެއްކޭ. (ހ)، (ށ)، (ނ) އެހެންނަމަވެސް އަދި. (ރ) އާއި (ބ) އަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އޭގައި މި އެންމެނަށް ފެނިގެން ނަންބަރުގައި 18 އަހަރުވުމުގެ 1 އަހަރު ކުރިން. އޭގެ މާނައީ 17 އަހަރުގައި އެއީ އަޅުގަނޑު ވިސްނާގޮތުގައި ބޮޑު މީހަކަށް ވުމުގެ 1 އަހަރު ކުރިން އެއީ ހަމަ ވަރަށް ދަށަށްދާ ނުކުތާ އެއް. (ނ) ގައި މިއްނަށަ 1 އަހަރު ކުރިން، ކައިވެނިކުރުމުގެ 1 އަހަރު ކުރިން އެންނަ ތަންކޮޅު ހަމައެކަނި ނުކުތާ އަކީ. ދެންމެ މަސްދޫ ވެސް އެ ފާހަގަކުރެއްވި. ކުއްލިއަކަށް ވެސް ދެ މީހުން މީހުންނާ އިންނަން ޖެހިއްޖެނަ. އަނެއްކާ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ދީނީ ގޮތުން ބަލައިލު ކޮންމެހެން އެއްކޮޅަށްޖަހާކުރުން މިދާ ވަރަށް ދުރުއްމު ނުކުތާ އެއް މި ހުށަހަޅާކުރުން. އެކަމަކު އެއަށް ވެސް ދަންނަ ބަލާލުން ދިޔައި މި ހުންނަނީ 4 މަސް. އެއީ ދަރިފުޅުން 8 މަސް ދުވަސްވުމުގައި އިންސާނަށް. ދެވިން ހަމަ މަސްދުވަހު މިހުން އެކިގައި ވާހަކަދެއްކާ ދެން އެ ޖައްމު ތަންތާނގައި ދެން އެ އުސްތާޒުންގެ ތަޤުރީރުގައި އުޅުން. އެހެންވީމާ، ކުއްލިއަކަށް ވެސް މީހަކު އިންސާން ހުއްދަވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަރަނީ ހަމަ އިނދެގެ ކުރިން ތެލަސީމިއާ ޓެސްޓްކުރުމުން ސަރުޓިފިކެޓް މިގެ އެއްކަލާ. 1 އަހަރު ދުވަސް ހެދިމަ، ބަޔަކު ގައި ޖާގަ ދީ ކުއްޖަކު ބަޔަކުގައި އިންސާން ބޭނުންވާ ގެން އުޅޭ ދީ ކުއްޖަކަށް ވަރަށް ބޮޑު ހުރަހަކަށް ވެދާނެ. ދިނާ ގޮދި ވެސް ދުނިޔެއާ ގޮދި ވެސް ދުނިޔާ ގޮތް ވެދާނެ. އެހެންވީމާ، ހަމައެކަނި އެ ތަންކޮޅު ތަނަވަސްކޮށްލަދިނީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ އިސްލާހެއް. އޭގެ ކުރިން ގޮތެއް ވިދާޅުވި މިހާރު އައިސް ހާޒު ހަވާރެއް، ޖާސްޓިސް ހަދަން މަޖްބޫރުވެއް، އެއް ފަރާތަކުން އެހެން ފަރާތެއް ދެއްކުމެއް. އެހެން ކައިވެނިކުރުމަށް އެ ކައިވެނި ކޯޓަށްގައި ރަޖިސްޓްރީކުރަން ޖެހިއްޖެނަ ފުރަހުން އެއް ތަކެތި ވެސް އެނގޭ ތަނުގައި ވެސް ދުރުއްމު ކަން ހުރި ނޫން މިއީ. މިއީ

ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލަ އެއް ތެލެސީމިއާ ކުއްޖަކު ލިބިއްޖެއްޔާ ވަރަށް އުނދަގޫވާނެ ގެންދެވޭނެ. އެހެންކަމަށްވެއްޖެއްޔާ އެކަމުން ސަލާމަތްވުމަކީ މިއީ ހަމަ ވަރަށް ޝަރުޢީ މައްސަލަ އެއް. އެހެންވީމާ، އެއަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން އެ ގޮތަށް. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުޑަކުޑަ ތަންކޮޅެއް ދަންނަވާލާނަން. ދެން ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ނޫނީ ޝާފިޢީ ޢުލަމާއިން، ކާފިރުންގެ ކަންތައްތަކަށް ގެންދިއުން ވަރަށް މުހިއްމު. އެހެންނަމަވެސް މިގޮ މަދަރުސާތަކުގައި މި ޒަމާނުގައި ހުނަރުވެރިޔާ ބޭނުން ވަރުގަދަކުރުމަށްޓަކައި އެއްވެސް މުސްތަޤުބަލު މިހެން އިސްލާމީ އެއްބައިވަންތަ ކުރަމަށް ތަފްސީލުކުރަމުން އެއަށް ހަމަ ތާއީދުކުރަން އެއީ ވަރަށް މުހިއްމުކަމެއް އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.

ޑޮކްޓަރު ދާއިރާގެ ގޮތުންބަލާ އަބްދުލްއަޒީޒު ޖަމީލު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، މުޙައްމަދު ރަޝީދާއި މަޢްލޫމާތުގެ އެ ހުރިހާއެއްޗެއްވެސް ވެސް ހަމަ ތެލެސީމިއާ ކޮންޓްރޯލްކުރެއްވުމަށްޓަކައި އެ ބޭފުޅުންގެ ހިތްޕުޅުގައި ޝައުޤުވެރިކަމެއް ކަމަށް ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުކަން އެ ތާއީދުނުކުރެވޭ ސަބަބަކީ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ އެ ތެލެސީމިއާ ދި ކިބައިގައި ލިބޭ ކުއްޖާގެ ޙާލު ކޮން ކުރިއަށް ބާއެވެ. އެހެންވީމާ، އެ ވިސްނާ މައްސަލަ ކުއްޖެއް. އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ މައްސަލައިގައި ޤާނޫނީ ދިފާޢުކުރުވާން ލިބެންވާ ހައްޤުތައް ނުލިބިދާނެ. އަދިވެސް ދީނީގޮ އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން އެ ދި ބޭފުޅުންނަށް އަދި ދިނުމަށް އިނގޭތޯ. އެ ދުވަހުން ޗުރަބަނާކުރިއްސާ، ބަންދުކުރިއްސާ، މައްސަލައާއި ނަމަ ދޭ ބަންދުކުރިއްސާ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަކަށް ފާހަގަވާ ނުކުތާ ކޮމިޝަން ހިންގާއިރު ހުރަހަށް އެއްބާރުލުމެއް ދޯނުގެ އަދި ހަމަހަމަކަން ގޮއްޔާ ގޮތަށް އެއްވެސް ކުއްޖަކަށް ލިބޭ، އިންސާފުން ކުއްޖަކަށް ލިބޭ ބައްޕައާ ނިސްބަތް ގޮތަކަށް. ދެން އަޅުގަނޑު މި ހުރަހެއް އިސްލާމްދީނުގައި މިވާ ގޮތަކީ އަޅުގަނޑު އޮތީ (ހ) އާއި (ރ) ގައި އޮތް އިސްލާމީ ހުރަހެއްކަން ބަލާއިރުގައި ކައިވެނިވާއިރު ކުއްލިއަކަށް އެ ޓެސްޓު ނުޖެހޭނެ ތެލެސީމިއާ ޓެސްޓުކުރާ ކަމެއް. އެއީ 18 އަހަރު ފުރުމުގެ ކުރިން އެހެން އޮތީމަ، ކޮންމެ މީހަކު ވެސް ވިސްނާނެ ކުރޭ ކުއްޖާ ހަމަ އަބަދުވެސް ޓެސްޓުކުރުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމަށް ސަލާމަތްކޮށްދެވުން. ހަމަ ކައިވެނި ވާންޖެހޭކަމަށް ދެންނެވީ ކުއްޖިގެ ކުރިން މިއީ އެ ކަންތައް ކޮންޖެހި އޮންނާނީ. އެހެންވީމާ، އެ ސަބަބަކަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ހިތުން. އަޅުގަނޑު އިޖުތިމާޢީ ނުކުރަން ގޮންބަދުންނަން ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ (ނ) އުނިކޮންފާރިއްދާ އެއީ މައްސަލަ އެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ ބޮޑުވަހީ ދިގޮން (ހ) އާއި (ރ) އަދި ބަދަލުކޮށްލުމަކީ ހަމަ ވަކިން ކައިވެނިކުރުމުގެ އެއް އަހަރުކުރިން އެންމެނަށް ޓެސްޓްކުރަން ޖެހޭނީ. އެކަމަކު، އެއީ ހަމަ ބާރުއެޅުއްވުން ގޮތުން އަޅުގަނޑު އެބައި ހިމެނޭ. ދެން އަޅުގަނޑަކަށް އެނގޭ ގޮތުގައި ދީނީ ގޮތުން ވެސް މިހާރު ދެ ކުދިކުދިން ކައިވެނިކޮށްދެވުން ނުދިނުމަށް ވެސް ބަޔާން އިސްވެރިން ވިދާޅުވާ ގޮތުގައި ހަމަ ދީނުގައި ހުއްދަކަމެއް. އެއީ ولاتقتلواولادكم، މިސާލަކަށް، އަހަރުމެން އަމިއްލަ

އަށް ބަލާފާ ހަމަ ޤައުމުތަކުން ކަނަޑާ ކަމުއްތާ، އެއީ އެނގި ތިބޭ ހަމަ މަދުގެ ކަރިމަތިއްކަން ހުރިހާގޮތް، ދެ
ކަރިއަށްދުން ތިބޭ ކުރިން. އެހެންވީމާ، އެއަށް ރިޢާޔަތްތެރިކަމާއި ބަޔަކު އިތުރުވެރިން ވިޔަފާރިވެރިއެ އަބަދުވެސް ހަމަ އެކަނަޑާ
މީހުން ކައިވެނިކުރުން މަސައްކަތްދޭ ވެސް ދިޔައީ ހިލާޖެހޭގޮތް ނުވެސް ކަމަކު. ދެން ޖޯކޮބް އަމީރުޝޭޚް އިންސާނާ
އަދުގަނޑު މި ފާހަގަ ދެއްކުން ރައްޔިތުން ވެސް ނުވެ. އެކަމަކު، އަދުގަނޑު ބަޔަކު އިތުރުވެރިން ވިޔަފާރި އެއްޗެހި
ވީމަ ދަންނަވާލީ. އެހެންވީމާ، އަދުގަނޑު އިޤްތިޞާދީ ނުކުރަން (ނ) އުނިކުރިޔަސް. އެހެންނަމަވެސް، އަދުގަނޑުގެ
ވިސްނުމަކީ މިގޮތަށް ޤަދީމް އެއީ ހަމަ ޗައިނާ ވެކްސިންގެހިމަ، ނޫނިއްޔާ ނުވަތަ ވެކްސިން ދިނިމަ ނޫނީ ސަރުކާރަށް
ނުވަތަ ގޮތަށް މިހެން ހަމަ ޤަވާޢިދާ ދުވަސްކޮށްދެއްކުން އެ މިހެން ހުރި ހަމަ އެ ކުޑަކަމު ވެސް ވެކްސިންދީ
ގޮތަށް، ބެސްޓްކޮށްދެއްވާ އަންނާނީ. އެ ވިސްނުމުގައި އަދުގަނޑު ހުރިހާތަނެއް އޮތީ. އެހެންވެގެން ދަންނަވާލީ.

ހަނދާންކުރަން ދަލާލު ތަރިކަމާ މުނބަކު ޒާތުތު ރަބުދުލްޤުދުރަތު ވާހަކަދެއްކުން:

އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ. އަދުގަނޑު މި ހިތަށް އަރަނީ މިތާނގައި މި ބިލާ ބޭނުން ގޮތުން ވާހަކަދެއްކިއިރު، އަދުގަނޑުގެ
ހިޔަލް މިތަނަށް ވަޑައިގެންނެވި ބަޔަކު އެންޓީ.އެމްޕަކުން ކަންކަމުގެ ވިޔަފާރި ސަރުކާރުގައި ވަރަށް ކާމިޔާބުކަން
މިކަން ކަންބޮޑުވާކަމުގައި ވީ، 20 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި. ގާތްގަނޑަކަށް 90% ކާމިޔާބު. ދެން އަދުގަނޑު
ހިތަށްއަރީ ދެން އެކަހަލަ ކަންކަން އެނގޭ ބޭފުޅުން ތިއްބާތީ ނަމަ، މިސާލަކަށް މިހާރު ތި ދައްކަވާ ވާހަކައިގައި
ކަންހަމައެއް ބެލުން، ތަފާތީ އެއީ އިސްލާމް ޤައުމުތަކަށް ނުވާނެ. އެ ތަފާތު އުޅެނީ. އެހެންނަމަވެސް، ކަންކަހަލަ
ހަމައެއް ބެލުން އެ ބޭފުޅުން އެވި. އެއީ 20 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެނގޭތޯ މިކަން ކަންބޮޑުވާކަން 96% އާ އަދުގަނޑު
ހަނދާންވޭ ސަލާމަތް ރޭޓަކަށް ގެންދިޔަ. އެހެންވީމާ، އަދުގަނޑުމެން މިއުޅޭ ރައްޔިތުންގެ ދެމިހުރި ވާހަކަ ޕީސް
އެއް ލާން. އެހެންވީމާ، އަދުގަނޑު ހިތަށްއަރީ ހަމަ އެ ބޭފުޅުން ކައިރިން އަހާލަން ރައްޔިތުން، އެ ބޭފުޅުން ހުށަހަޅާ
ސިޓީޒަންޝިޕަށް. ދެން އަދުގަނޑުމެންނަށް އެކަށީގެންވާ ނޫންތޯ. އަހާލަން ރައްޔިތުން އެކަންކަން އެނގިލާ
ޕްރޮފެޝަނަލުން ކައިރިން ދެން މި ބޮޑުގައި އިންސާފު މި ކަމަށްޓަކާ މި ފަހަރު. އެ ބޭފުޅުންގެ ސިޓީޒަންޝިޕާ އަދި
ކަބައިލާ. ދެން މިހާރު މި ދެކޭ ވާހަކަ ހަމަ ސިޔާ އެކަމުގައި ކަމަށްޓަކާ އެ ބޭފުޅުން އެކަން ކުރެއްވީ. އެއީ
މިހާރުވެސް އެ ވިޔަފާރިވެރި، އަހަރެ ގާތަށް ޚިދުމަތްޚިދުމަތް ވަރަށް ރައްޔިތު ވާހަކަދެއް މަސްރޫފު އެ ވިޔަފާރި އިނގޭތޯ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ވިޔަފާރިވެރި ހިއްމަތް ރައިޖެސް އިސްތިޢުމާލު އޮތް އުސޫލެއްގެން އެދެނި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ،
އެކަހަލަ ކަންކަމުގައި އެ ބޭފުޅުން ހިދުމަތް ބާވަތް ހުއްޓުވީ. އޭރުން އަދުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ފަސޭހަވާނެ ހިވެސް
އެކަހަލަ ބައެއް ކަންކަން އާދުނިޔާގެ ވާހަކަތައް، ހަމައެކަނި އަދުގަނޑު އެއްޗެހިކަން ވެސް ވިސްނުންތަކުގެ ނިޒާމުގައިވެސް
ނޫން. އަދުގަނޑު ހިތަށްއަރީ އެކަހަލަ އެކްސްޕާޓުން މިތަނަށް، އަދުގަނޑު ހައްދަން ވަނީ އިނގޭތޯ އެކަންކަން ދަންނަ

އެކްސްޕާޓުން ކޮށެއް ދީ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެން ގެނައިމެއްނޫނޭ. އަޅުގަނޑު ހަނދާންނުކުރޭ އެ ބޭފުޅުންނާ ވާހަކަދެއްކި ހަނދާން. ރިޕޯޓުތަކުން އަހާލަން ރަނގަޅުކަމަށް އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާތީ އެހެންވީމާ، ޝުކުރިއްޔާ.

އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލްހާސިމް އަލީ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކުޑަކޮށް ދީ ނުކުތާއެއް އިނގޭތޯ. މުޙައްމަދު ރަޝީދާއި، މަސްދޫލާ ހުރަހަށްއޮވި ވިސްނުންފުޅަކަށް އަބްދުލްއަޒީޒު އެ ވިދާޅުވިހެން މިގޮތަށް ހަމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތަށް ކުއްލިއަކަށް މި އަންނަނީ ޖިނާއީކޯޑުގެން ލިބޭ ކުރިން އިނގޭތޯ. މިސާލަކަށް ޖިނާއީކޯޑުގައި އޮތް ކަނޑައެޅިގެން ބޮޑު ފުރިހަމައެއް. އެހެންނަމަވެސް، ލިބޭ ކުށްތަކުގެ އެއްވެސް މައުސޫލިއްޔަތު ނުވާތީ އިނގޭތޯ. އެ ކުށްތަކުގެ ޒަރޫރީކަމެއް އެންނަނީކަށް. އެޅުމަކުން ނަމަވެސް އަދި ގަވާއިދު ހިފުލުވުމަށް ނަމަވެސް މިހާރު އިނދެގެން ފިޔަވަޅު ފުލިހެން ހުރެގެން ނުވަތަ އެހެން އޮފީހެއް ފުލުހުން ޖަވާބުދާރީ ކުރުމާއި އިނދެގެން ލިބޭ ކުށްތައް މިއީ ހަމަ ހާސަލު ދައްކާލަދީގެން ނުވާނެ. ބަދަލުތަކުގައި މިއީ ކުރިއަށް އެއްކޮށް ޕްރޮވިންޝަލް ގޮތުގައި މިގައި ވަރުގަދަ ވަރަށް ބޮޑެތި ކަންތަކެއް ވިސްނާލެވޭ. އިނގޭތޯ، އެއީ ދެން ދެވޭނެ ނޫނީކަ ހަމައެކަނި އިންސާފު ހަމަ ޝަރުޢީ ގާނޫނު ބަލާއިރު ކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑު އެ ދާއިރާއާ މި ދަންނަވަނީ ކައިރިވެރިވެގެން ކޮމިޓީގައި ތަރަސްޓީކުރުމަށް ވެސް ކަނޑައެޅޭނެ ޤާނޫނީ ތަރުތީބު. ދިރިއުޅުމާއި ވީ ހިނގާނުވާ ގޮތަކީ ހެކިމިސަކު ކާލުއްވަނީ ކިޔާލަނީ. ކަމަކީ ފުއްދުމަކީ ވެސް ނުހަނު މާފަތާ ކުރިމަތި. ހޯދުމަށް ކުރިއަށް ނުވަތަ ކަމަކީ ހުރަސް ހުރި ކަނޑައެޅި ކަމަކީ ބޮޑަށް ޤާނޫނީ ތަރުތީބު. ކަނޑައެޅިގެންވާ ފަސޭހައިން ހިތްވަރު ލިބުނީމާ ހަމައެކަނި ކަނޑަވާލަން. އެހެން ހިނގާ ކުއްސަރަތު ގިނަ ވުޒާރާތަކުން ޝަރުތުތަކާ ދިމާވެގެން ހުރުމަކީ ހަމަ ހިތްހަމަޖެހުމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ކިޔާދެނީ ވަރަށް ގިނަ ކަމެއް ބޭނުންތަކެއް ދޫކުރެވޭނޭ. ލިބިގެން ސީދާ ނުވަތަ ކަމަށް ޝަރުޢީ ފަރާތެއް ނުކުރެވޭ ދިމާވި ނޫނީ އަދި ދީނީ ހިދުމަތް ވިދާޅުވި އަޅުގަނޑު ވިސްނާލަން ހާޒިރުވާނެ. އެއަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން.

މަޑަވެލީގެ ދާއިރާ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަފާތުތަކަށް މި ކުށްވެރިވާ ކަންތައްތަކާ ބެހޭގޮތުން ވާހަކަ އެ ނަން އެ ގޮތަށް އިންސާފު އެ ހަމަ ކަންތައްތަކުގެ ނިޒާމުގައި އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު އެއްވެސް ކަހަލަ ވަކިން ގޮތަކަށް އެއްވެސް ކަހަލަ ޒާތީ، ނުވަތަ ސިޔާސީ މިގޮތަށް ކަމުގެ ޙާލަތު ނެތް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެކުލެވޭ ދުވަހެއް ކުށްވެރިވާ ކިޔަމަން ހުންނަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޮތުގައި ބިރުވެރިކަން އެއީ ފާފައާކަމަށް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ކުށްތަކުގެ ދަނޑިވަޅަކު ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން އަދި ގަވާއިދުނަކުރެވޭ. ކަމަ މިގޮތަށް އެއީ އިޖުރާއަތު 30 އަހަރުންވުރެ މަތިވެގެން. ކައިވެނީގެ ތަނުގައި ކަމަ ގެނުން ގެނުން ބޭނުން. މިސްކިތުން ގެނެސް ގެނުން. އެހެންނަމަވެސް،

ދަރިންނަވަނީ މި އަޅުގަނޑު ހުރަހަރާއި ބިލު މި ކޮންޓްރޯލްކުރަން، ހުންނަނީ އެ އަހަރު ދުވަސްވަރު ނިކަމެތިކަމާ އަހަރުގެ ހަމަ ހަމަ

ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށް އާއިލާއި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ކޮންޓްރޯލްވެސް ހަމަ ބަޔަކާ އެއް ނުވަތަ ކޮންޓްރޯލްވެސް ހަމަ

އެއްބައި އޮތުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަންތައް ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްތައް ކުރާނީ އިންސާފު. ދައުލަތުގެ.

ދައުލަތުގެ ބޭނުމަކީ އަޅުގަނޑު އަމިން ހަމަ އެ ދަރީ ވެސް. ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އަމިން ހަމަ ދެ ވާހަކަ އެއް ވާނީ

އަށް. ދައުލަތުގެ ބޭނުމަ އިންސާފު. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ކުރީ ހަރަކާތް ހަމަ މަދުރަސާކޮށް ހަމަ ބަލައިލުމަށް ނުވި

މިދަންނަވާ ގޮތަށް ޙުކޫމަތާ ކުރިއަށްދާނީ ބަލައިލުން ރަނގަޅު ކުރިއަށްގެންދާ ކުރިން ބަލަންޖެހޭނެ. އަދި ބަލާލައި

އަންހެނާ މައިންބަފައިންގެ ވާޖިބުތަކެއް އޮވޭ ދިނީ ގޮތުން ވެސް ކުރިޔަށްގެންދާ ކުރިން ނަސޭހަތްދިނުމާ ހުރިހާ

ކަންތައްތަކެއް އެބަ އޮތް. އަޅުގަނޑު ވެސް ދިނީ އިލްމުވެރި އެއް، ޤާނޫނީ އެ ފުރުޞަތަށް ނުދިއައިސް ކޮންމެވެސް

ވަރަކަށް ދިނީ އިލްމުވެރިން ދައުލާ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު. އެހެންވެ، މިދަންނަވާ މައިންބަފައިންގެ ވެސް

ވާޖިބުތަކެއް އެބަ އޮވޭ ކުރިއަށްގެންދާ ކުރިން، އެ ކުއްޖަކަށް ނަސޭހަތްދޭނެ މި ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް.

އެހެންވީމާ، މައިންބަފައިން އެ ދީ ނަސޭހަތްދޭތެރޭ ކުއްޖާ ވެސް ހަމަ ޤާނޫނީގޮތުންދޭ ދީން އަންހެނާ ދައުލަތުން އެބަ

އިލްތިމާސްކުރަން އެ ކުއްޖަކީ ކުރިޔަށްގެންދާ އަނިޔާތަކެއް ކުރިޔަށްދާނެ ކުރިޔަށްދާ މުހިއްމު ދަރިއަކު އަދި ކުރިއަރަނ ވެއްޖެ

ކަމަށް ވަރުގާ ދައުލަތުން އެ ހަރުދަނާކުރުމަށް ކަމަކު އިނގޭތޯ. އެއްގޮތް ބޭނު މައްސަލަ އަދި ފައިސާގެ ކަންތައްތައް.

އަދި ވަރަކު ކޮންމެ އިންސާނަކު ވެސް ހަމަ ބަލާނެ އެއްކޮށް. އެ މިހާރު ނުދިބާ ވަރުގެން ދަރިންތައް ހުރިން ވެސް

އަދި ބަލާނެ ކަމެއް. އެކަމަކު ދީނުގައި އޮތް ހަމަ ކޮންމެ ގޮތެއް މިއަދު އެ ކުއްޖާ އެއްކޮށް ރަޖޮގެ ބަރަކާތް އެ

ކުއްޖާ އެއްކޮށް ދައުލާ ކަމަކު ހަމަ ވަރަކު ދީނީ ހަރުއެޅުމަށްޓަކައި ފުރުޞަތުދެވޭ ވެސް ހަމަ އޮތް. އެހެންވީމާ،

ވާން ގޮތަށް އެ ހުރިހާ ގޮތުގެ މިސްރާވާ، އަޅުގަނޑުމެން އެ ފައިސާ ދިނަކަސް އެ ކުއްޖާ އެ އުޅެން ޖެހޭ ހާލަތު އެ

ހުރިހާ އެއްކޮށްވެސް އަޅުގަނޑު ލޯބިން ފެންނަ މި ދަރިންނަވަނީ ކޮންޓްރޯލްކުރަންޖެހޭ މިކަހަލަ ހަރުކަށި ގޮތެއް ވެސް

އޮވެގެން ކޮންޓްރޯލްކުރެވޭ. ކަނޑައެޅުން އެކަންތައް އެނގިގެން ކުރިޔަށްގެންދެވޭނީ ބިޔަބޮޑުކަމާއި އެ ކަންތައް

ނުނގި މިސާލަކަށް ޖެހޭބުރު ދީފައި އޮތުން އަނެއް ހަމައެކަނި ނޫން. އެހެންބަލާފައި އޮތުމަށް ބިޔަ ކުއްޖާ

އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުން އިޖުތިމާއީ ޖެހޭނެ. އެކަމަކު، ކަނޑައެޅުން ޖެހޭބުރު އެ ބޮނޑި ޖެހޭބުރު ބަލާލައި ބޮނޑި

ޖޭސްޓަޑިއަމްގައި އެ ބޮނޑި އޮޅުވާ ހަރުގަދަ، މިނަ އަދި ހަރުގަދަ. އެހެންވީމާ، ދީ މިހާރު އިނދަގުން ބިޔަ 4

ކުރިން ވަރަކަށް 3 ކުރިންނަށް ޙުކޫމަތާ ކުރިޔަށް. އެހެން ބޮނޑުބޮން އޮތުމަ ކުރިއަށްދާނެ އެހެން ފުރުޞަތާ

އެ ކޮޅު ހުރި އަދިވާންގަނޑުގާ ބޮނޑުބޮނ އޮތުމަ ފުރުސަތަ މިކަ އަންހެނާ ސަލާމަތްކުރުމަށް އެ ހުރިހާ ހަރުދަނާކަމެއް

ވެސް އެބަ ކުރަންޖެހޭ. އެގޮތަށް އޮތުމުގެން ނުބުނެވޭ އެހެން ފުރުޞަތާ އެ މިކަ އަދިވާންގަނޑެއް ވެސް

ފުރުޞަތު. އެހެންވީމާ، ޤާނޫނުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަހަމަ ގޮތުގައި އޮޅުވާ

އެއްވެސް ހަމަހަމަ ގޮތަކީ އޮތުމަށް އޮތް ނަގަމުނަށް ބަލާ ކަމަށް. ދައުލަތުން މިކަހަލަ ބިލުތަކެއް

ހަރަކާތި އަދުގަނޑުވެސް ދޫކޮށްލީމާ، ދައުލަތަކަށް ބާރު ބޮޑުވާނެ. ތިލަފުސިމާ ކުދިން ގިނަވެސް ވެސް ގިނަވާނެ. އެހެންވެ، ވާނީ އަދުގަނޑުގެ ޖީބުން ދާ ހަރަދެއް ނުވޭ. ދަތުރުފަތުރާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ދައުލަތުން ހަރަދުކުރޭ. ހަމަ ހުސްއެކަނި އަދުގަނޑެއް ބޮއްޖަ އާއި މަސްމަ ކިޔާކަން. އަދުގަނޑު އަނގުނިންނާއި އަދުގަނޑެކާ، ބޮއްޖަ މަސްމަ ކިޔަނީ. ދައުލަތުން ހުރިހާ ހަރަދެއް ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، މި ކާބޯހައިޑްރޭޓް ނުވާނެ. ކާބޯހައިޑްރޭޓުކުރަންޖާ އެކަކަށް ހުރުކަނި އެއްޗެއް ބޭނުންނުކުރާނެ. އެއީ އެއްޗެހިކަމަށް ވެސް ޓޭސްޓަށް ލިބޭނެ އެ ކުއްޖާ ދުނިޔެއަށް އައިމާ އެ ކުއްޖާ ހަމަހަމަ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ބިޔަށް އެއްޗެހި ހުރިހާކަމެއްގައި ޖެހޭ. ބިޔަނެއް ހުރިހާ ދުނިޔެއި ކަން އަދުގެ ކުދިން މަސްޖިދުގެ ކުރަން ކިޔަން. ހަމަހަމަ ވެހެން ސްކޫލްތަކުގައި ހެދުމާއި ފޮތާއި ކަންތައް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، ކާރޫބާރުގައި ދަރިވަރުން ހިޔާ އަދުގަނޑު ހަމަހަމަ ވެހެން ސްކޫލްތަކުގައި ކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، ހަމަހަމަ އުސޫލުން އެބަ އެބޭ. އެ އުސޫލު އަދުގަނޑު ހިތުގައި ކުރާ ކާމިޔާބު ކަމެއް ޖެހޭ ކަމަށް ފަރުވާވެރިކަން ކުރަމުން ދަނީ. އެހެން ގިނަކަމެއް ކުރަން ކޮންމެ ކުއްޖަކު މިސާލަކަށް އެބަ އުޅޭ. ޓީވީ ހަރާކާތް އިހުތިރާމްކުރާ ކުދިން ޖެހޭގެ ހުރިހާ ކުއްޖަކު ކުރެވޭ. މަސްމަ ކޮޅު އަޑު ހެދުން ސަލާމަތް ވެސް ލިބޭ. އެހެންވީމާ، އަދުގަނޑު ބޮޑުތަކުގެ ދާދި ކުދިން ހެދުން އެކަތިފަތި އަނބިމީހާ ހުރިހާ ކަމެއް ކޮޅު ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އަދުގަނޑު ހަމަ އަތިރިފަރާތް މި ގަނޑުފަށް އެ ބޮޑު އަދުގަނޑު ހިޔަނި ބޮޑުވާ. އެއީ ތިލަފުސިމާ ޓްރާންސްޕޯޓް ސިސްޓަމް ލިބޭ ކޮންމެ ކުއްޖަކު ގަބޫލުކުރާ އެކަމާ ކޮންމެ ރާއްޖޭގެ ބަޔަކު ޓްރާންސްޕޯޓް ސިސްޓަމް ބޭނުންކުރެވޭ. ބޮޑުގަނޑު އެދުރުގެން. އެހެންނޫނީ ޓްރާންސްޕޯޓް ނުހޯދާ. ސަލާމަތާ ދަތުރު ފުރުސަތަކަށް ބަލައި.

ހުނަރުތަކާ ދެމެދު ތަރަހީގެ މުސްކުޅު ޒާތީވެރި އެހީތެރިކަމާ ވަގަފާތްތަކުން:

އަދުގަނޑު ދަރިވެ ހިތްހަމަޖެހޭ ދަރުމަވެރި ދަރާތުން ވަގަފާތާ ގެދޮރުން ފިޔަވަ އުޅޭ ބާއީ އުސޫލާ. މިސާލަކަށް އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ވަގަފާ އަދުގަނޑު މި ދައުލަތުގެ ދާދި ފިހާރަ ކަމަކާ ގުޅުން ސަރަހައްދު ވަތަން ސަރުކާރު ކަމެއް. އެކަމަކީ މިސާލަކަށް ދުވަސްވީ އެކި އިންސާނުން ބޭރުގެ އިންޖީނު ޓެލިވިޝަން ހަމަ އިންސާފު. އެހެންވެއެޖެހޭ އެއްވެސް ކަހަލަ އުސޫލުން އާއްމުކޮށް ބަލާފައި، އަދުގަނޑު މި ހިތަށް އަރައި އެއްކަލަ ސަލާމަތަށް ގެންދިޔަ މިސާލަކަށް އަދުގަނޑު ސިއްރު ދަރަނިތަކުން އެކަހަލަ ކަމެއް. އެ ޓެސްޓްކުރުމަށް އެއްބާރު އެ ބައްޔެއް ޖެހުމާއި ބޮޑުކަން ހަމަ ކުރިއަރާ ގެންދިޔަނީ. އާދެއް ވެސް ހުރަހެއް ނުލިބުނު. އެހެންނަމަވެސް، ސޯޝަލް މީ ބޭފުޅުން އެބަ ޖެހޭ ދަތުރުކުރާ ހަމަ އެކަ ހަރަކަތް ވެރިކަމާ އެއް. މިއީ ވަރަށް ދުރުގެ ބަލަހައްޓާ އެއް އަސްލު މި ތިލަފުސިމާ އަރި. ފައިދާއެއް ފެންވަރުގައި ހަމަ ހިސާބަށް ފާއިދާ ދި ވަރުގެ ކަމެއް މިއީ. އަދުގަނޑު ވެސް ދަރުމަވަން މިކަމުގައި ޖީ.އެން.އޭ.ޖީން ފުރަތަމަ ވާ ފޮތް އެއްޗެހި. އެހެންވީމާ، މިއީ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލަ އެއް. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ލިސްޓުން އެބަޖެހޭ. ދުރު އަނބުރާ އަދުގަނޑު އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ޖަވާބު ވަރަށް ފޮނުވި ދުނިޔެ ހަމަ ބޮޑުކުރެ އަހަރުމެންނަށް ހުރަސް ނެގުމަށް. އެ ދުނިޔެ ބޮޑުވިއްޔާ އިންތިޚާބު ދުވަސް އިންސާފު. އެހެންވީމާއެއްޗެ ޓްރާންސްޕޯޓް އެއް ރާއްޖެ އުސޫލުން

ވެސް ހަމަ ބޭއްވިދާނެ. ދެން އެ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތު ބުނެދީގެން ބަރުސާސްޓީކުގެ އަހަރު ކަމެއް ހަދައިގެން އެއްބަސްވުމެއް ދިއުމުގެ ގޮތުން ވެސް އޮފީހަށް. ދެން އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ ކަމަކީ ކަރަނަރައްދުގެ އަޅުގަނޑުމެން އިނާނަމަ ޖާގަ ހުށަހަޅާލަން. ހުށަހަޅަން ބަދަލުކުރުމަށް ގޮތް އެއިސާބަހުން ވެސް ދެކިދާނެ ކަމަކު ފުންމާލި ހަމަ ބުސްބުރުބިޓުފުރުގެ ނިޔަލްގެއި މި ހުށަހަޅާށޭ. އެއީ ބޭނުމަކަމަ ފިޔަވަޅަކު ވެދާނެ ބޭނުމާ އިންގޮތީ. އެއީ އިންސާނީ ހަގީގީ އެކަސްބިންގެކުރަމުން ޔާގާ ހިސާބަކު ދެވޭނީ.

މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްއަޒީޒް ޖަމާލް އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އެންމެ ފުރަތަމަ ހުށަހަޅާލަން ބޭނުންވޭ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ނިމޭ ތަންކޮޅު އިސްލާހުކޮށްލަން. އެއީ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ވަޒީފާ ކަށަވަރުކޮށްދިނުން އެވެ. މި ބިލު ގެނައުމުގެ ބޭނުމީ އަދި އިތުރު ވަޒީފާ ކަށަވަރުކޮށްދިނުން އެވެ. އަޅުގަނޑު ދިމާލު ވިސްނާލަނީ އެ ވަޒީފާ މަޤްބޫލުކުރުމަށް ވެރި ބޭނުން ވަޒީފާ އިޤްތިޞާދީގައި ބޭއްވުން ހަމަ ރަނގަޅުވާނެ. އެ ވަޒީފާ ކަށަވަރުކުރާނެ އުސޫލެއް. ބޭނުންފުޅުވާތީ ކަށަވަރު ގޮތަށް. ބޭނުންފުޅު ނުނިމޭތީ ކަށަވަރު ގޮތަކަށް. އެހެން އުސޫލުތައް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތެއް. އެހެންވީމާ، އެ އިސްލާހު އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާލާނީ އެވެ....

ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަމީދު އަބްދުލްޣަފޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، ދެންމެ އަޒީ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް އެ ހުށަހަޅުއްވި އިސްލާހަށް ތާއީދު ލިބި އެއްވެސް މެންބަރަކު އިއްތިފާޤުނުވާތީ އެ ބޭލުމާއި މަތިން ކާމިޔާބު ވެއްޖެއިން ކަމަށް މި ހަމައެއްވާތީ. ދެން އަޒީ އަށް އަދި އިތުރު ފުރުޞަތު ބޭނުންފުޅުވާނަމަ އަރުވަން.

މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްއަޒީޒް ޖަމާލް އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެން ތަންނަވާލަން އުޅުނީ މުހައްމަދު ރަޝީދުގެ އެ އިސްލާހެއްކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާހު ވެސް ބަލާފައި. މަސްއޫލުގެ އެ ހުށަހަޅުއްވާ އިސްލާހު ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ހިނގާފައި ތާއީދު ނުކުރާނެ ތަންކޮޅު ދެކެމުން ޤާނޫނުއަސާސީ ހިމާޔަތް ކުރާނެ ގޮތަށް. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް އަޅުގަނޑުމެން ޤާނޫނު ހެދިދާނެ. އާދެ، ޚިލާފުން އަޅުގަނޑުމެން އެކިއެކި ބަޔަކު ގެއްލި ގޮތަށް މީގައި ބައެއް ކަންކަން ޙައްޤުތައް އިނގޭތޯ. އާދެ،

ކުއްޖާގެ ކުށެއް ސާބިތުވެއްޖެނަމަވެސް. ކުއްޖާ އަށް ޤާނޫނަށް އިޙްތިރާމްކުރާ ދުނިޔެއަށް އައިސްފައި. އެ ކުއްޖާގެ މަސްލަހަތާ ނުބައްދަލު އެ ކަންތައް އެ ކުރަނީ. އެ ކުއްޖާގެ ކަންކުރަމުންދާ ގޮތް. އެހެންވީމާ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި މި އެންމެހާ ޢާއިލާގެ ފަރާތުންނާއި ޖަމާޢަތުގެ ފަރާތުންނާއި، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ޚާއްޞަ އެހީތެރިކަމާއި ރައްކާތެރިކަން ލިބިދިނުމަށް ކުޑަކުދިންނާއި ޒުވާނުންގެ ކުރިއެރުމަށް ބަދަލުވާ ޙައްޤު ލިބިގެންވޭ. އަދި ކުޑަކުދިންނާއި ޒުވާނުންގެ ކުރިއެރުމަށް ދެމެހެއްޓުން ހިފެހެއްޓުން ގޮތަށް ތަޢުލީމާއި ތަރުބިއްޔަތު ލިބިދިނުމަށް ޒުވާނުން ނާޖާއިޒު މަންފާތަކުން ހިމާޔަތްކުރުން ޚިދުމަތްތަކެއް ދެވޭނެ ނިޒާމެއް އޮވެ. އެހެންވީމާ، އަދުލުއިންސާފު ދެނެގަތުމަށް މި ދުވަހު މަދަނީ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ސަރަހައްދުގެ ކުރަން ފަށާފައިވާ ދުނިޔެއަށް އަނބުރާ ގެނައުމާ ކުއްޖާ އަށް ގޮތުގެ ކޮންމެ ކުށަކަށް އަދަބު ދިނުމަކީ ބަދަލުގެނެވޭނެ. އެހެންވީމާ، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމުގެ ހަރުދަނާކަން، އެކަން ދެންނެވިދާނެ އަދުލުއިންސާފު ބޭނުމީ.

<u>ދިވެހި ދައުލަތުގެ ގޮންޖެހުން އިސްލާމީ އިންޓަރނޭޝަނަލް ވޮލަންޓިއަރިންގެ:</u>

އާދީ، މި ބާބުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މިއަދު އެ ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭ ޤާނޫނު ފާސްކުރެވިފައި ވާތީ، ކުޑަކުދިންނަށް ޚިދުމަތްދޭ އިދާރާތަކުގެ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރުން ބޭނުންވޭ. އަދުލުއިންސާފު ހޯދުމުގައި ރައްކާތެރިކަމާއި ޚިދުމަތްތައް ލިބިދިނުމަށް އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރުން ބޭނުންވޭ. ވަކިކުރެވޭ ފަރާތްތަކުގެ ކަންކަމާ ގުޅޭ ހިތްވަރާއި ތަޢުލީމާއި ތަރުބިއްޔަތު ލިބިދިނުމަށް ފަރާތްތަކުން ދިރާސާކޮށް ކަނޑައަޅާ ނިޒާމެއް އޮންނަން ޖެހޭ. މިހާރު ހަރަކާތްތެރިވާ ކުޑަކުދިންގެ ކޯޓު ބޭނުންކުރަމުން ދާނީ ކުޑަކުދިންގެ ކުށްތަކާ ގުޅޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން. އެހެންވީމާ، އެންމެހާ ކުޑަކުދިން ކުށުން ދުރުކޮށް ރައްކާތެރިކުރުމަށް ޚާއްޞަ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުން، އަދުލުއިންސާފު ލިބުމަށް ބޭނުންވާ ހިމާޔަތްތައް ވަރަށް ބޭނުންވޭ. ކުޑަކުދިން ސުލޫކީ ގޮތުން ރަނގަޅު ކުރުމަށް ރައްކާތެރި މާޙައުލެއް، ކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ދަމަހައްޓައިދޭ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، އެ ދުވަސްވަރުގެ ގޮތުގެ ހަރުދަނާކަން ކުޑަކުދިން ޙިމާޔަތްކުރުމަށް ކަނޑައަޅާ ޤާނޫނުތަކާ ގުޅޭ ހިމާޔަތް ފޯރުކޮށްދޭ. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ޤާނޫނުއަސާސީ އަދުލުއިންސާފު ޤާއިމުކުރުމަށް ވަކިވަކި ދަރަޖަތަކަށް.

<u>ގޮތުގެ ދާއިރާ ދައުލަތުގެ ގޮންޖެހުން އިދާރީ މަޢުލޫމާތު ވަކިވަކި ދަރަޖަތަކަށް:</u>

ބައްދަލު އެ ކުރަނީ ކުރަމުންގެންދާ އަޅުގަނޑު ހަމަ ބާއްވަމުންދާ އިނގިރޭސި. މިހާރު ކޮންފަރެންސްގައި އެ އޮތީ ބައްދަލު

އަޅުގަނޑުމެން ނިންމުމަށް ކުރަމުންދާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅާ. މިހާރު ކޮންފަރެންސްގެ 35 ވަނަ

މާއްދާ އަޅުގަނޑު ހަމަޖެހުން ވަނީ، 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ފާސް ދެއްކި މިހާރު އެ މާއްދާގައި މި އެންމެ

އަދި މިއީ އެއްފަހަރު ބަޔާން ނުވަތަ މިންވަރުކުރުމުގެ އެއްފަހަރު މިންވަރެއް ހިފެހެއްޓުމަށް މި ކޮންފަރެންސްގެ

ތަފާސްހިސާބު ގޮތުގެ މަތިން ރައްކާތެރިކަމާއި ގެންގުޅުން ފާސްކުރި ކޮންފަރެންސްތަކެއް. ރައްކާތެރިކަމާއި ގެންގުޅުން ފާސްކުރި

ކޮންފަރެންސް ފަހު އެއީ ބަޔާން ނުވަތަ މިންވަރުކުރުމުގެ އެއްފަހަރު މިންވަރެއް ހިފެހެއްޓުމަށް މިންވަރު ދިމިގެންދާ

ގޮތުގެ ތަކެއްގައި މިފަދަ ބަޔާން ނުވަތަ މިންވަރުކުރުން ހިފެހެއްޓުމަށް ކުރެވޭ ހުށަހަޅާފައިވާ މިންވަރުކުރުމެވެ.

އެހެންވީމާ، މިޓިންގ މިސާލަކަށް ދިރާސާގެ އެހެން ހުށަހަޅާފައިވާ ފަހު ކަންކަން... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެހެންވީމާ،

ދެންނެވުން މިއުޅޭ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅޭ ހަމަ ކަމެއް ކޮންޓްރޯލްކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، ކޮންޓްރޯލްކުރެވުން

އޮޅުންގައި މިސާލަކަށް ދިރާސާގެ އެހެން ތަންތަނުގައި ފަހު ހަމަ މިޓިންގ ކަންކަންގެން ކަންކަން ރަނގަޅުވެފައި

ހުރިހާ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން އިތުރަށް ހާސިލްކުރެވޭން އެކި މިޔާ ފުރުޞަތުގަބޫލުކުރުން އެބަދޭހެވޭ. އެހެންވީމާ، އެ

ވިސްނުމުގައި މި ކުރަނީ. ދެން ބާރުދު އެ ވިޔަފާރިން، މިސާލަކަށް ޖެހިފައިވާ އެއްގައި ސަރުކާރު އިދާރާގައި އެ

ފުރުޞަތު ތިބޭ މީހުން ކުރާނީ. ނިޔަލަށް މީހުންގެ އެހެން ސަރަ އެ މީހުންނަށް ނުކުރާނެ ތިމަންނާމެންނަށް ލާޒިމު

ކޮށްދޭށް ލިބެންސް ހުރި ކަމަކަށް. ފުރުޞަތު ތިބޭ ދޭ މީހުން އެހެން ސަރުކާރު ހާލު، މައްސަލަ އެއް ނުކުރޭ

ތިމަންނާމެންނަށް ލިބޭ ދައްކާނެ ކަންތައް ތިމަންނަ ޖެހޭނެ ވާނަން ޖެހެނީ. ދައި ބޭނުމުގެ ފަސް އެކަ އަށް ފަސް

ފެންނަންއޮތް ތަންތަން އެކަމުގެ ޖެހުނު އެކަމެއް މަސައްކަތް ހާލު ބައެއް އޮޅުމަށްގަނެވޭ. އެހެންވީމާ، އެ ވިސްނުމުގައި

އަޅުގަނޑު ހަމަ އެ ކަމަށް ވަރަށް ބޭނުން ތަމްރީނު ކުރުމަށް. މިސާލަކަށް ދެންފަހެ އިސްލާމްދީނުކުރުމުގެ ޝަރުތުގައި ފަސް

ހަމަ ފާސްކުރި ނޫނީ، ސިޔާސަތު ޝަ މީހުންނަށް މަޤްޞަދުގައި ސިޔާސަތު ނުކުރެވޭ ގޮތަށް. ވާހަކަ އަދި އެ ޖާގަ

ދިނީ ހަމަ. އެ އޮތީ ދެކެވިގެން. އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ރައްޔިތުން، މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު ބޭނުން

މަޤްޞަދުގައި ސިޔާސަތު ބޭނުން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންފަރެންސްގައި މަސް އެއްކޮށް ނޫން ބެލިމަކީ... އެހެންވީމާ، އެ ގޮތަށް

އެކަމަށް އެކަން އެ ކުރަނީ އެކަން ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ވިސްނުމުގައި. އެހެންވީމާ، އެ ވިސްނުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން

މިކަން ކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ފާސްކުރުމާ ގޮތުގައި މައްސަލަ އެއް ނޫން. އަދި މިހާރު ދުރައްޔަށް ރަށުތެރެ ފަސް

ފެށުމުގެ ކުރާ ހަމަ ތަޢުލީމީ ކުރިންގެ ފުރުޞަތު ފަސް އެ ކަމަށްދޭން އެ ގޮތަށް ޚިދުމަތް ހުރި ކަމަށް. އެ

ގޮތަށް ސަރުކާރުން ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މި އުޅޭ ހުއްޓޭ. އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަ ކޮށްގައި މިސާލަކަށް މަދު

ކާސްޓްކުރެއް ދިރާސާގެ ކުރިއަށް އޮތް ބޭނުން ހަމަ މީހުން ފުރުސަތު އެ ކަމަށް.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)

<u>ގާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޢަޒީޒް ޖަމާލު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ، އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަކީ ބަންދީނުކުރުމުގައި ދިމާވާދާން މައްސަލަތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމެއް. އެހެންނަމަވެސް 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަ ހުށަހެޅުން އަނބުރާ ނަގަން، އިންޝާﷲ. އަޅުގަނޑު އަނބުރާ ގެންނެވުން.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ، ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެން މައިގާ ޑިރެކްޓަރ، އަދި މައިގާ ނުލާ ދެކެވުން ވާހަކަތަކުގެ އަޖެންޑާގައި މިހާރު އަޖީ ކުރިން ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުން އަނބުރާ ނަގަނީ. އެހެންވީމާ، މިހާރު މިއަދާ ކުރިން ސަބް ކޮމިޓީން ނިންމަވާފައި އޮތް ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ކަމާ ގުޅޭ އެއްވެސް މެންބަރަކު ޢިއްޒަތްތެރި މެމްބަރުންގެ އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން. އާދެ، އެއްވެސް މެންބަރަކު ޢިއްޒަތްތެރި މެމްބަރުންގެ ކުރިން ސަބް ކޮމިޓީން ނިންމަވާފައި ވާ ގޮތަށް 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ކޮމިޓީން ބަލައިގަތީ ކަމަށް މި ކަނޑައަޅައި.

(ވޯޓުގެ ނަތީޖާ)

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

މިހާރު 10 ވަނަ މާއްދާގެ ތިރީގައި މާއްދާ އެއް އިތުރުކޮށް އެ މާއްދާގެ (ހ)،(ށ) (ނ) ގެ ގޮތުގައި އަދި (ރ) ގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުއްވުން ކަމަށް އިސްލާހުގެ އަސާސީ އަދި އެކަން އެއް ފަހަރު ފާސްކޮށްލުމަށް މިވާ ގޮތަށް ކޮމިޓީއަށް އިއްވައިދިނުމަށް.

<u>ގާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޢަޒީޒް ޖަމާލު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން، 10 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މާއްދާ އެއް އިތުރުކޮށް، (ހ)، (ށ)، (ނ)، (ރ) ގޮތް ތިރީގައި މިހާރު ދީނަ ބޯޓުމެންގެ ފިޔަވަޅުތަކާ އިސްލާހު (ނ) ގެ ނުކުތާގައި (ރ) އާއި (ނ) ކުރުގައި ހަމަޖެހޭ އިންޝާﷲ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެގޮތަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން.

<u>އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙުމަދު ޝަރީފް އަލީ ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

މާފަނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަލްފާޟިލް އިބްރާހިމް ޖަމާލް އަބްދުއްލަތީފު އާ ހުށަހެޅުއްވި އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް އެޖީ ހުށަހެޅުއްވި، ތާއީދުކުރެއްވި ވާ އިސްލާހާ ދެން އެއްވެސް މެންބަރަކު އިއުތިރާޟުކުރައްވާތީ އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން. އާދެ، އެއްވެސް މެންބަރަކު އިއުތިރާޟުނުކުރައްވާތީ އެ ގޮތުގެ މަތީން މާއްދާ އެއް 10 ވަނަ މާއްދާގެ ތިރީއަށް އިތުރުކޮށް އެ މާއްދާ އަކީ 11 ކަމަށް ބަލާ، ދެން ހުރި މާއްދާތައް ތަރުތީބުކުރާ ގޮތަށް ކޮމިޓީން ބަލައިގަތީ ކަމަށް މި ކަނޑައެޅީ. އާދެ، މި ރިޕޯޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބިލުގެ މާއްދާތައް އެއްކޮށް ފުރިހަމަކޮށް މި ނިމުނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ، އެހެންވީމާ، މިހާރު ހުށަހަޅުއްވައި، އެޖީ ތާއީދުކުރައްވާފައިވާ އެހެން އިސްލާހާ ހުށަހެޅުއްވުމެއް ވެސް އެބަވޭ. އެއީ މިހާރު ކޮމިޓީން ދެންމެ މި ނިމުނީ. ނިމުނީމާ ދެން މިކަމާ ބެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ވެސް ވަޒީފާތަކުގައި ހިއްސާކުރުމުގައި ދަންނަވާލި ފަރާތްތަކަށް ފޮނުވާލާފައި އެ ބޭފުޅުންނާ އެއްކޮށް ސުވާލުކޮށް ބާއްވާފަން. އެހެންވީމާ، ދެން ބާއްވާލުމަށް ފަހު އެންމެ ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުވާ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، އެގޮތުގެ މަތީން އަދަދުކުރުމުގެ ކުރިން މި ރިޕޯޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިޖުތިމާޢު ކޮމިޓީން ބޭފުޅުން ބައްދަލުކުރުމުގެ ތާރީޚު ދަސްކޮށްލުމަށް މި ވަގުތަށް ކުރުވުން ހުރި ރިޕޯޓަށް ކުރިމަ ނިމުނީ ކަމަށް ބަލާ، މި ރިޕޯޓުން މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން ނިމުނީ. ވަގުތު ބޭނުން ޝުކުރިއްޔާ.